

Qui vol destruir la marjal

La marjal de Pego-Oliva és un espai humit únic al País Valencià, i des de 1994, Parc Natural. Però des de finals de l'any passat un grup, dirigit per l'alcalde de Pego, ataca el terreny amb estranyes intencions. Entre focs i dessecacions il·legals, molts animals han mort (ocells i peixos). EL TEMPS ha intentat esbrinar per què.

Són les 14.30 del dia 5 de juny del 1997. Ja fa gairebé tres anys que la Generalitat valenciana va declarar parc natural la marjal de Pego-Oliva, una extensa zona que ocupa 1.252 hectàrees en el límit de les comarques de la Safor i la Marina (Veg. gràfic a les pàg. 32 i 33). Però per a algú, que ha sorgit darrere d'un camió verd, la declaració no té cap sentit perquè uns instants després unes flames comencen a prendre cos entre el senill, el canyís típic de les zones d'aiguamolls. El parc de bombers de Dénia envia ràpidament una unitat que en uns minuts sufoca les flames. Els bombers estan acostumats als incendis provocats en aquesta zona i encara recorden els del passat mes de març, els més violents, quan la policia local de Pego, instigada pel seu alcalde, els va impedir que actuaren i hagueren d'observar com els focus es multiplicaven sense treva.

Una frustració històrica. El cas sobta qualsevol observador llunyà. Com es pot entendre que un alcalde instigue la policia perquè actue contra els bombers, o dirigisca obres il·legals de dessecació en un parc natural? La història explica, en part, el que passa en una zona on l'equilibri natural és delicat però encara més fràgil el de les passions, i interessos, dels propietaris.

La marjal de Pego-Oliva, també

coneguda com el Pla, és una típica zona pantanosa, delimitada per dos rius, el Molinell, al sud, i el Bullent, al nord. El Bullent és el més cabalós d'Europa en proporció a la seua longitud i, cosa excepcional en la conca mediterrània peninsular, les seues aigües no reben cap abocament es-

Com es pot entendre que un alcalde instigue la policia perquè actue contra els bombers, o dirigisca obres il·legals?

trany i passen pel parc completament netes. Solcada per sèquies i rierols, la marjal alberga espècies piscícoles endèmiques del País Valencià i en alt risc de desaparició com el fartet o el samaruc. Les àmplies zones de senill serveixen com a zona de nidificació per a tota mena d'aus, des de la impressionant garça imperial fins a l'àguila pescadora. Convenis internacionals com el Ramsard, la protegeixen com a zona d'especial interès per a les aus migratòries. La marjal, a més, recull les pluges de les muntanyes del vol-

tant i les emmagatzema, de manera que constitueix un fre per a l'entrada de l'aigua salada de la mar pel subsòl i la consegüent salinització dels aqüífers.

La gran majoria del parc pertany al terme municipal de Pego on, històricament, alguns propietaris havien cultivat l'arròs, conreu que hagueren d'abandonar a poc a poc per l'escassa rendibilitat. Tots els intents de plantar-hi cítrics o de fer horta van topar amb l'obstinació de la natura, que, pràcticament tots els hiverns, inundava la marjal i llançava a perdre els projectes agrícoles.

Però el 1970 aparegué la mà salvadora del franquista IRYDA, l'Institut para la Reforma y el Desarrollo Agrario. Amb un macroprojecte capitanejat pels enginyers Luis Miralles i Ignacio

Marjal de Pego-Oliva?

RAFA GIL

RAFA GIL

fins aleshores molt reticent a la conservació, variara la seua opinió inicial, la Generalitat valenciana va declarar el Pla com a parc natural, i va deixar clar que calia compensar els propietaris. Però la sensació de frustració ja era gairebé, històrica, i fàcilment utilitzable. Va ser aleshores quan entrà en joc Carlos Pascual, elegit alcalde de Pego en les darreres eleccions pel partit Unió Valenciana, al qual s'havia afiliat després d'haver estat expulsat del Partit Popular pel seu comportament violent i els insults que solia prodigar a uns i altres en els plens municipals. Pascual, amb tres regidors, té el govern gràcies al suport del seu anterior partit, el PP, amb quatre regidors. Durant la campanya va insistir a dir que la marjal era el futur de Pego, que el poble havia estat enganyat i que calia aturar aquella situació, i lluitar.

Vistes panoràmiques de la marjal. A l'esquerra, una part del recorregut del riu Bullent pel parc. Dalt, una zona de pasturage en el marge més occidental del parc natural.

Del dit al fet, després de diverses manifestacions verbals i acusacions contra la Conselleria de Medi Ambient, contra la Generalitat, contra València, contra els ecologistes i contra qui fera falta, Carlos Pascual va dirigir tot d'obres en la marjal amb càrrec als pressupostos municipals. La intenció era dessecar-la. Pascual ja havia convençut molts propietaris, i no propietaris, que la causa era la de tot el poble. Els propietaris de les parcel·les més grans,

Gil, l'IRYDA va convèncer els propietaris de la terra perquè la cediren. La propietat, molt dividida, els seria retornada de manera concentrada, és a dir, qui tingueren tres fanecades disperses, tornaria a tenir-ne tres, però juntes, i amb el sòl preparat per a cultivar, primer forratge i després, verdures, cítrics i el que volgueren. El projecte alimentà els somnis de riquesa del poble de Pego i només va alçar una petita oposició (veg. requadre) força incompresa. Però entre les promeses i la realitat, tota coincidència va ser fortuïta. D'un pressupost inicial de 249 milions de pessetes se'n va passar a un de final que els més optimistes situen en 1.400 milions i els més pessimistes en 2.000. Amb bombes, comportes i canalitzacions, la marjal va estar a punt de

ser dessecada el 1980 però, implacables, les pluges la tornaren a inundar i l'IRYDA abandonà, per silenci i deixadesa, el projecte.

Els primeres governs democràtics dels ajuntaments de Pego i Oliva havien continuat emparant la dessecació, amb l'única oposició dels nacionalistes de la Unitat del Poble Valencià, i l'Organización Independiente Valenciana. Els propietaris de la terra no havien oblidat els projectes megalòmans i aspiraven a tenir alguna compensació econòmica, per això, el rumor que el 1985 la Disney podria instal·lar el seu parc europeu en aquells terrenys va crear, de nou, l'esperança de la riquesa. I, de nou, va ser frustrada.

Naturalesa i demagògia. Per fi, el 1994, després que el PSOE,

"Sense l'aigua no hi ha caça"

Vicente Morera Sendrà era regidor en Oliva pel terç familiar l'any 1970, quan el govern de Franco va aprovar el pla de dessecació de la marjal. A més tenia una altra responsabilitat pública: era el president de l'associació de caçadors. Per lògica, va mostra-se contrari al pla: "sense aigua, no hi ha caça".

La seua veu va ser en aquell moment solitària i en un intent de buscar suport en el poble de Pego ha guanyat d'eixir escortat per la policia (molts veïns de Pego, que va vendre la seua platja a Oliva, han mantingut sempre que el

darrer municipi tenia més facilitats per enriquir-se). Entre altres polèmiques, Morera va haver d'enfrontar-se a Vicente Giner Boira, actual president del Tribunal de les Aigües i gran factòtum del moviment secessionista blaver, que insistia a dir que la dessecació era la riquesa del poble. Morera li va recordar que un autèntica flota d'avions i he-

Vicente Morera Sendrà. Regidor des dels anys 70 a Oliva que ningú no volia sentir.

licòpters l'havien fumigat, i això havia matat tot vestigi de vida animal, i, en uns mesos, la marjal havia quedat de nou negada per les pluges. Despesa de l'operació frustrada: 40 milions.

Amb la democràcia, Morera va fundar un partit, l'Organización Independiente

RAFA GIL

Valenciana i va continuar sent regidor (encara ho es avui). Ni el PSOE, ni la UCD ni el PCE li van fer costat. Només el 1985, l'arribada dels nacionalistes d'UPV li va significar un suport. Els nacionalistes, que després integrarien el Partit Valencià

Nacionalista, van organitzar una recollida de signatures, que arribà a més de 6.000, que va constituir un primer inici del canvi de l'actitud oficial. Ara, l'aprovació de la llei del parc natural ha donat la raó a Morera i l'ha deixat una mica perplex quan ha vist que antics detractors s'han convertit en defensors del que abans anomenaven la ruïna del poble. **J. S.**

no obstant això, no són de Pego. La seua virulència va posar en un compromís el seu partit, Unió Valenciana, que s'encarrega de l'àrea de Medi Ambient gràcies al pacte amb el PP en el govern de la Generalitat i va obligar a expulsar-lo. Imparable, Pascual va continuar i el mes de març, víctimes de canals i desviacions, peixos i tortugues es van trobar de sobte en sec. Els ocells tampoc no ho van tenir millor perquè després va venir la crema, i nius i ous van desaparèixer entre les flames.

La Conselleria, la Guàrdia Civil, l'Ajuntament d'Oliva han denunciat els fets i el jutjat de Dénia ha emès ordres de paralització de les obres, que, de moment, Pascual no ha seguit. L'associació ecolò-

gista Agró, pionera en la reivindicació del parc ha anat una mica més enllà i ha presentat una querrela contra Pascual i contra el tinent d'alcalde José Orihuel (PP), president de la comunitat de regants de Pego. Els acusen de la destrucció del paratge, delictes ecològic segons el nou codi penal, i denuncien que han utilitzat els diners del municipi per a benefici d'uns quants propietaris, que van retenir el director del parc durant hores, que van atiar els incendis fins i tot quan hi havia brigades d'extinció dins el parc i que han obstaculitzat el pas dels camins per als visitants; tot un reguitzell de possibles delictes que el jutjat de Dénia, un dels més saturats del País Valencià, haurà d'analitzar.

Carlos Pascual, alcalde de Pego. No confia en els periodistes.

Qui no vol el parc natural?

Vicente Urios, director del parc, va qualificar les destrosses comeses de "molt greus" per al paratge. Urios, malgrat tot això, confia en la recuperació de la marjal i desmunta la motivació que esgrimeixen Pascual i Orihuel: "No és cert que el parc siga incompatible amb l'arròs. De fet, el Pla d'Ordenació de Recursos Naturals (PORN) preveu la possibilitat de plantar-ne 200 hectàrees, i ells n'han plantat unes 250. Jo crec que només per 50 hectàrees no valia la pena fer tot el que han fet..."

Segons Agró, calculant els diners que l'Ajuntament de Pego va esmerçar l'any passat per adequar la zona i dividint-les per l'arròs recollit, el cost de cada quilo d'aquest producte seria de 800 pessetes; absolutament antieconòmic. El conseller de Medi Ambient, el regionalista José Manuel Castellà, coincideix a dir que l'arròs sempre ha estat permès en el parc, que menteix qui diga que era prohibit i insisteix a denunciar que els esvalotadors són "només un grup, i en absolut el poble de Pego".

Altres veus denuncien les relacions de José Orihuel amb grans propietaris de la zona. Orihuel, tinent d'alcalde de Pego, va accedir a la presidència de l'associació de regants després d'haver de comprar una sèrie de terres per poder arribar al límit que els estatuts de

l'associació demanen. A més, treballa de capataç del senyor Gómez Trenor, de la més rècia noblesa valenciana, propietari de la finca El Rocío, adjacent amb el parc, i a qui en el poble anomenen "el Pasiego". Aquesta finca cultiva verdures i cítrics, uns cultius molt més rendibles que l'arròs i que l'alcalde de Pego va intentar d'introduir també l'any passat en forma de pèsols, encara que no hi va reeixir per les característiques del terreny.

Si l'arròs és improductiu, què volen els que ataquen la marjal? La resposta és difícil. Joan Pons, regidor d'Unitat del Poble Valencià a Pego, que ha vist com apareixien al poble pintades on el titllaven de "traïdor", denuncia l'actitud manipuladora de l'alcalde i del tinent alcalde: "Parlen en nom del poble, però no tot el poble té terrenys en la marjal. A més, alguns propietaris han vist com en les seues terres es feien obres sense el seu consentiment. Han manipulat l'opinió pública perquè diuen que la marjal, que no ha donat beneficis mai serà el futur del poble i nosaltres pensem que pot ser-ho com a parc natural i com a motiu d'un turisme ecològic, compatible amb l'arròs. A més, és difícil concretar quants diners s'ha gastat l'ajuntament perquè les actes estan amagades i no ens deixen accedir-hi, però gairebé 200 milions han anat a parar a la marjal, en un poble que té un pressupost de 700". "En qualsevol cas -afegeix- el responsable de tot és el Partit Popular, que manté Pascual en l'alcaldia i que a les Corts Valencianes calla i consenteix, potser per desgastar el seu soci de govern, UV, que té l'àrea de Medi Ambient". EL TEMPS ha intentat parlar amb Carlos Pascual per contrastar totes aquestes informacions però la secretària de l'alcalde va manifestar a aquest setmanari que Pascual "estava cansat de les manipulacions que la premsa oferia sobre el tema i havia decidit no fer cap declaració".

Mentrestant, la Conselleria de Medi Ambient continua fent una oferta de 200.000 pessetes per fa-

necada als propietaris que vulgen vendre i ja n'ha comprat una bona part. Molts dels venedors no volen manifestar-ho perquè, en més d'una ocasió, Pascual ha advertit que qui venga traïx el poble de Pego. Urios recorda que la valora-

La Conselleria de Medi Ambient paga 200.000 pessetes per fanecada. Alguns propietaris volen un milió.

ció feta per una auditoria sota la direcció del Banc d'Espanya era de 125.000 pessetes per fanecada. "Així, pagar 200.000 pessetes -concreta el director del Parc Natural- és donar un bon preu. El que no podem és pagar més perquè els diners són de tots els valencians i la compra no es pot convertir en un gran negoci per als que tinguen més terra".

L'Ajuntament de Pego ha valorat en 800.000 pessetes la fanecada (el que pot valdre un taronger en plena producció) i algunes veus han arribat a demanar més d'un milió de pessetes. Joan Llinares, responsable de l'àrea jurídica d'Agró és contundent: "intentar demanar un preu excessiu per la terra és voler aprofitar-se

Tanques, canals i focs impedeixen la vigilància tranquil·la del parc. El grup d'agressors ha convertit la marjal en un feu inexpugnable.

dels diners de tots i si, damunt, fas demostracions de força, això és un xantatge. El que queda clar és que els qui guanyarien, en cas que forçaren a apujar el preu, no són els xicotets propietaris sinó els que tenen grans parcel·les".

Ara, la marjal presenta un millor aspecte perquè els agressors han tornat a inundar-la, diuen, per plantar l'arròs, però les màquines hi continuen. Els ecologistes denuncien la falta d'iniciativa de la fiscalia d'Alacant, encarregada del cas, però confien en el procés judicial com una solució al problema. Els intents de diàleg, de moment, només han servit per enviar milers de peixos i ocells a la mort.

Jordi Sebastià